

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«КОЛЕДЖ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Рішенням Приймальної комісії

Протокол № 6 від «20» березня 2018р.

Голова Приймальної комісії

В. Г. Романчишин

ПРОГРАМА

Вступного екзамену в усній формі

з навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Для вступників на основі базової загальної середньої освіти

(денна форма навчання)

На здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня

«МОЛОДШИЙ СПЕЦІАЛІСТ»

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність: 028 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Освітньо-професійної програми:

«Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Галузь знань 24 «Туризм»

Спеціальність: 242 «Туризм»

Освітньо-професійної програми: «Туризм» (за вибором абітурієнта)

2018 р.

© Розробник голова екзаменаційної комісії з Історії України Т. Ю. Куниця

Програмні вимоги вступних випробувань в усній формі з навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ» для вступників на основі базової загальної середньої освіти (денна форма навчання).

**Розглянуто на засіданні ПЦК
Протокол № 8 від «14» березня 2018 р.**

Голова ПЦК _____

В. М. Гитун

ПРОГРАМА
вступних випробувань з історії України
для вступників на основі базової загальної середньої освіти
(база 9 – 10 класів).

Метою вступних випробувань з історії України є оцінювання рівня сформованості історичної компетентності випускника школи, визначення відповідності навчальних досягнень абітурієнта освітньому стандарту та чинній навчальній програмі.

Програму вступних випробувань з історії України розроблено з урахуванням цілей, вимог і змісту навчання історії в школі, закладених в Державному стандарті освіти та чинній програмі з історії України для 9-річної школи. Хронологічно програма охоплює весь зміст шкільних курсів історії України від найдавніших часів по ХІХ століття включно.

Вона передбачає перевірку сформованих в абітурієнтів знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, діяльність видатних історичних діячів, а також сформованості загально-предметних історичних умінь.

Завдання білетів мають перевіряти такі знання й уміння абітурієнтів:

- називати історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, поняття, місця подій, обставини, учасників, результати подій, пам'ятки культури;
- визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їх послідовність та синхронність, встановлювати відповідність між явищами, процесами, подіями та періодами, епохами;
- локалізувати історично-географічні об'єкти та історичні факти (події, явища, процеси) на карті;
- описувати хід, зовнішні ознаки подій, пам'ятки культури різних епох;
- характеризувати (визначати істотні характерні риси, складові, етапи, віхи) подій, явищ і процесів минулого, діяльність видатних історичних постатей;
- встановлювати відповідність між одиночними фактами і типовими загальними явищами, групувати (класифікувати) факти за вказаною ознакою;
- аналізувати найвидатніші культурні пам'ятки, описувати їх, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, розкривати їхнє значення в українській культурній спадщині;

- визначати найважливіші зміни, що відбувалися в житті людства, значення найважливіших подій в історії України;
- встановлювати причини та наслідки подій і явищ, оцінювати їх значення;
- давати визначення історичних понять й термінів, пояснювати їх і доречно вживати;

Програму подано у вигляді розділів, які виділяють основні історичні етапи розвитку нашої держави. У розділах викладено зміст історичного матеріалу, у якому виокремлено факти, дати, персоналії, поняття та терміни. Це мінімум, з якого абітурієнти повинні мати певні знання та уявлення. Термін «знання» стосується конкретних дат, подій, персоналій. Термін «уявлення» - історичних процесів, загальних характеристик певних ідей і понять.

Якщо про якийсь факт згадано у розділах програми, то це означає, що він може бути використаний розробниками білетів для вступних випробувань для перевірки знань і умінь. Якщо у програмі вказано дату, то це означає, що абітурієнт має знати її та встановлювати відповідність між нею та історичною епохою чи процесами суспільного життя минулого, діяльністю історичної постаті.

Історичні персоналії, названі в програмі, абітурієнт повинен вміти характеризувати та визначати історичні етапи їх діяльності, встановлювати відповідність між цією діяльністю та певними політичними силами чи обставинами, історичною епохою, оцінювати її вплив на хід історичних подій. Кожна з персоналій названа в програмі лише один раз, проте, якщо людина впливала на перебіг історичного процесу довгий час, завдання, пов'язані з її діяльністю можуть траплятися в кількох темах.

Поняття та терміни, зазначені у програмі, абітурієнти повинні називати, визначати, оперувати ними, встановлювати відповідність з епохою, діяльністю певних політичних сил чи історичних діячів тощо. Кожне поняття чи термін згадані в програмі лише один раз, проте можуть бути конкретизовані й під час перевірки інших тем (окрім тієї, де вони безпосередньо зустрічаються).

Отже, абітурієнти мають знати не тільки загальне визначення терміна, але і його конкретно-історичне значення, також вміти характеризувати, визначати причини та наслідки, пояснювати, у чому значення тих або інших подій та явищ.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. *Найдавніші часи. Початки людської цивілізації на території України*

Хронологічні рамки давньої історії України, її періодизація. Залюднення території сучасної України. Стоянки первісних людей. Форми соціальної організації. Виникнення скотарства, землеробства і ремісництва. Зародження перших релігійних уявлень і мистецтва. Трипільська культура. Прабатьківщина, розселення, господарство і побут трипільців. Виникнення найдавніших великих племінних союзів та рабовласницьких держав в епоху раннього залізного віку. Кіммерійці. Скіфи. Сармати. Античні міста-колонії в Північному Причорномор'ї: утворення, населення, господарське життя, політичний устрій і духовне життя. Походження та розселення слов'ян. Анти-Германські племена на території сучасної України. Велике переселення народів (IV – VI). Гуни. Авари.

Розділ 2. *Київська Русь*

Виникнення перших державних утворень у Середньому Подніпров'ї. Союзи племен. Заснування і розвиток Києва. Утворення держави з центром у Києві. Князі Дір і Аскольд. Держава за часів Олега. Доба князя Ігоря. Княгиня Ольга та її реформи. Зовнішня політика Київської держави. Правління князя Святослава. Київська Русь за Володимира Великого. Офіційне запровадження християнства у Київській державі та його значення. Піднесення Київської держави за Ярослава Мудрого. Держава за Ярославичів. Володимир Мономах. Політична роздробленість Київської Русі. Економічний і політичний розвиток Київського, Чернігово-Сіверського, Переяславського, Галицького та Волинського князівств. Культура Київської Русі. Роль і місце Київської Русі в історії Європи. Боротьба проти монголо-татарських завойовників.

Розділ 3. *Галицька-Волинська держава – правонаступниця Київської Русі*

Виникнення Галицько-Волинського князівства, його соціально-економічний і політичний розвиток. Роман Мстиславович. Данило Галицький. Монголо-татарська навала. Війни з Угорщиною та Польщею. Відносини із Золотою Ордою. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича. Занепад князівства. Культурні досягнення.

Розділ 4. *Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав*

Встановлення влади литовських князів над Волинню, Чернігово-Сіверською землею, Поділлям, Київщиною та Переяславщиною. Характер Великого князівства Литовського, Руського і Жемантійського. Включення Буковини до складу Молдовського князівства. Закарпаття під владою Угорщини. Польська експансія на українські землі. Встановлення польської влади в Галичині та ліквідація галицької автономії у складі Польщі. Кревська унія 1385 р.

Політичне становище українських земель після Кревської унії; Українські землі у складі Угорщини, Османської імперії та Московської держави. Соціальний устрій та господарське життя в Україні у XIV — XV ст. Національні і соціальні рухи. Початок процесу закріпачення. Магдебурзьке право. Культурне й церковне життя у другій половині XIV–XV ст.

Розділ 5. Українські землі у складі Речі Посполитої

Люблінська унія 1569 р., її основні положення та наслідки для України. Адміністративно-політичний устрій України у складі Речі Посполитої у другій половині XVI ст. Братства. Становище української православної церкви. Берестейська унія 1596 р. та її наслідки. Петро Могила.

Розділ 6. Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ—козацька республіка

Українська колонізація Подніпров'я і Запоріжжя. Витоки та причини виникнення українського козацтва. Перші гетьмани. Територія, чисельність, заняття, побут, звичаї. Поява перших січей. Д.Вишневецький. Церква в житті козаків. Козацтво як явище світової історії. Запорозька Січ — державно-політичне утворення українського народу. Військово-політична організація Запорозької Січі. Козацька символіка. Організація реєстрового козацтва. Боротьба козаків із нарадами ординців. Морські походи козаків. Козацький флот.

П. Конашевич-Сагайдачний, його політична, військова та просвітницька діяльність. Хотинська війна 1621 р.

Розділ 7. Козацько-селянські рухи в Україні наприкінці XVI— у 20— 30-х роках XVII ст.

Наростання соціального протесту після унії 1569 р. Форми соціального протесту. Початок опришківства. Козацько-селянські повстання під проводом К.Косинського та С.Наливайка. Розгортання народної боротьби за національне визволення у 20 - 30-х роках XVII ст. Повстання 1625 р. під проводом М-Жмайла. Повстання 1630 - 1631 рр. під орудою Т.Федоровича (Трясила). І.Сулима. Зруйнування Кодака. Козацьке повстання .1637 — 1639 рр. П.Бут, Я.Острянин (Остряниця), Д.Гуня. Значення козацьких повстань у розгортанні національно-визвольної боротьби українського народу.

Розділ 8. Культура України у XVI— першій половині XVII ст.

Умови національно-культурного відродження в Україні. Розвиток української мови. Пересопницьке Євангеліє. Освіта. Острозька академія. Братські школи. Києво-Могилянська академія. Початок книгодрукування. Ш.Фіоль. Діяльність І.Федорова в Україні. Архітектура. Театр. Живопис. Церковне життя. Видатні представники української культури. Пам'ятки культури.

Розділ 9. Національно-визвольна війна українського народу

під проводом Б.Хмельницького

Причини, характер і рушійні сили Національно-визвольної війни. Б.Хмельницький. Початок війни. Перші перемоги на Жовтих Водах та під Корсунем. Розгром польсько-шляхетських військ під Пилявцями. Похід Б.Хмельницького в Галичину. Вступ української армії до Києва. Програма розбудови Української держави. Облога Збаража. Зборівська битва. Зборівський мирний договір. Утворення Української козацької держави — Гетьманщини, її політико-адміністративний устрій. Роль гетьмана. Козацька рада. Козацька старшина. Генеральна військова канцелярія. Створення української армії. Місце України в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Зовнішньополітична діяльність.

Воєнно-політичні події 1650—1653рр. Берестецька битва 1651р. Білоцерківський мирний договір. Батозька битва. Жванецька облога. Молдавські походи. Українсько-московський договір 1654 р. Продовження війни в 1654 — 1657 рр. Відносини з Московською державою. Українсько-московська міждержавна угода 1654 р. та ставлення до неї різних суспільних верств і церкви в Україні. Березневі статті. Воєнні дії проти Польщі у 1654 — 1655 рр. Віденське перемир'я. Підготовка українсько-шведського, семигородського військово-політичного, союзу. Смерть Б.Хмельницького. Історичне значення Національно-визвольної війни українського народу.

Розділ 10. Українські землі у другій половині XVII ст.

Становище в Україні після смерті Б.Хмельницького. І.Виговський та основні напрями його державної політики. Гадяцький договір 1658 р. Гетьманство Ю.Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. Поділ Гетьманщини на Правобережну та Лівобережну Україну. П.Тетеря. Чорна рада в Ніжині; Ї.Брюховецький. Московські статті 1665 р. Андрусівське перемир'я. Епоха "Великої руїни" на Правобережжі. Внутрішня й зовнішня політика гетьмана П.Дорошенка на Правобережжі. Ліквідація самостійності Української Православної Церкви. Гетьманування Д.Многogrішного та І.Самойловича. "Вічний мир" 1686 р. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Кошовий отаман І.Сірко. Господарське життя й політичний устрій Лівобережної Гетьманщини та Слобідської України у другій половині XVII ст. Утворення слобідських полків. Культурний розвиток в Україні.

Розділ 11. Українські землі наприкінці XVII – на початку XVIII ст.

Українська держава за гетьманування І.Мазепи. Коломацькі статті 1687р. Відродження козацького устрою на Правобережній Україні. С.Палій. Національно-визвольне повстання 1702 —1704 рр. Україна на початку Північної війни. Участь українських полків у воєнних діях на землях Московії, Прибалтики і Речі Посполитої. Похід Карпа XII в Україну та перехід І.Мазепи на його бік. Укладення українсько-шведського союзу. Полтавська битва 1709 р. І.Мазепа, його місце і роль в українському національно-визвольному русі. Обрання гетьманом І.Скоропадського.

П.Орлик - гетьман України у вигнанні. Вироблення і прийняття "Пактів і Конституції законів і вольностей Війська Запорозького" - першої Конституції України. Похід П.Орлика в Правобережну Україну. Посилення колоніальної політики Російської імперії щодо України. Перша Малоросійська колегія, її завдання і функції. П.Полуботок. Зміцнення української державності за гетьманування Д.Апостола. «Рішительні пункти» 1728р.

Розділ 12. Українські землі в середині й наприкінці XVIIIст.

Тимчасове відновлення гетьманського правління. К.Розумовський. Скасування Катериною II козацького устрою на Слобожанщині. Остаточна ліквідація гетьманства. Друга Малоросійська колегія. Скасування російським урядом військового та адміністративного устрою на Лівобережній Україні. Доля запорожців після Полтавської битви. Заснування Нової Січі. Зруйнування Запорозької Січі і загарбання її земель. Розправа російського уряду над козацькою старшиною. П.Калнишевський. Задунайська Січ. Військо вірних козаків (Чорноморське козацьке військо). Переселення козаків на Кубань. Національно-визвольна і антикріпосницька боротьба в Україні в середині та у другій половині XVIII ст. Гайдамацький рух, його характер і рушійні сили. Гайдамацьке повстання 1750 р. Опришківський рух. О.Довбуш. Коліївщина, її соціальне та політичне підґрунтя. М.Залізняк, І.Гонта. Загарбання Росією та Австрією Причорномор'я, Приазов'я, Правобережної та Західної України. Колоніальна політика Росії та Австрії на українських землях. Особливості розвитку культури. Відтік представників інтелектуальної еліти з українських земель до Росії. Освіта. Книгодрукування. Наука. Театр і музика. Живопис. Архітектура.

Розділ 13. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVII — у першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав. Чисельність населення та його етнічний склад. Наддніпрянська Україна в системі міжнародних відносин. Україна в російсько-турецькій війні 1806 – 1812 рр. Наслідки Бухарестського мирного договору для України. Україна в російсько-французькій війні 1812 р. Російсько-турецька війна 1828 – 1829 рр. і Україна. Утворення Азовського козацького війська. Занепад кріпосницьких та зародження ринкових відносин в Україні. Початок промислового перевороту в Україні. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії. Антикріпосницька боротьба в Україні. Найбільші заворушення козаків, селян та військових поселенців. У.Кармелюк. «Київська козащина». Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні. Поширення західноєвропейських революційних, ідей. Масонство. Діяльність декабристів в Україні. Кирило-Мефодіївське братство та його вплив на розвиток українського національного руху. Характер політики австрійського уряду щодо українців. Адміністративно-територіальна структура «Королівства Галиції і Лодомерії». Реформи Марії-

Терезії та Йосифа II, їх роль у розвитку національно-культурного життя Галичини й Буковини. Піонери національного відродження в Галичині. «Руська трійця». Події революції 1848 — 1849 рр. на західноукраїнських землях. Головна Руська Рада. Скасування кріпосного права. Українці у першому парламенті Австро-Угорщини. Повстанський рух. Л.Кобилиця.

Розділ 14. Українська культура в першій половині XIX ст.

Антиукраїнська політика царизму в галузі культури. Освіта. Наука. Відкриття університетів (Київ, Харків), ліцеїв та гімназій. М.Маркевич, М.Костомаров, М.Максимович, Т.Осиповський, М.Остроградський, І.Срезневський. Література і фольклор. Т.Шевченко, І.Котляревський, П.Куліш, Г.Квітка-Основ'яненко, П.Гулак-Артемовський, І. Гребінка. Кобзарі, бандуристи, лірники. Розвиток культури на західноукраїнських землях. М.Левицький, І.Могильницький, О.Духнович та ін. Українське мистецтво. Живопис.

Розділ 15. Скасування кріпосного права в Наддніпрянській Україні. Реформи адміністративно-політичного управління в 60-70-х роках XIX ст.

Особливості економічного розвитку українських земель напередодні селянської реформи 1861 р. в Росії. Суспільний рух за проведення реформи. Законодавче скасування кріпосного права. Особливості і наслідки реформи в Україні. Реформи адміністративно-політичного управління: судова, земська, міського самоврядування, військова, шкільна, фінансова, цензурна та їх проведення в Україні. Вплив реформ 60 — 70-х років на соціально-економічний розвиток і політичне становище в Україні.

Розділ 16. Економічний розвиток українських земель у другій половині XIX ст.

Економічна політика російського царизму в Наддніпрянській Україні в пореформений період. Особливості й перебіг промислового перевороту. Міста. Торгівля. Розширення внутрішнього ринку. Розвиток товарного виробництва у сільському господарстві. Спеціалізація районів сільськогосподарського виробництва. «Цукрова революція». Підприємці Терещенки. Товарне хліборобство та поширення українських сортів злакових в Російській імперії. Поширення вільнонайманої праці. Розшарування селянства. Особливості економічного життя Галичини, Буковини і Закарпаття. Провідні галузі промисловості. Розвиток сільського господарства. Зародження українського кооперативного руху. Переселенські рухи українців.

Розділ 17. Суспільно-політичне життя в Україні в другій половині XIX ст. Піднесення національно-визвольного руху.

Національна політика російського царизму щодо України. "Хлопоманство". Польське повстання 1863 — 1864 рр. і Україна. Виникнення громад.

Валуєвський циркуляр 1863 р. Емський указ 1876 р. М. Драгоманов, його місце у поглибленні національної свідомості українців. Молоді громади. Братство тарасівців. Народницький рух в Україні. "Київська комуна". "Ходіння в народ" 1874 р. "Чигиринська змова". Народовці і "москвофіли". Культурно-освітнє товариство "Просвіта" у Львові. Літературне товариство ім. Т. Шевченка. Радикальний рух у Галичині. Народна рада. Проголошення ідеї політичної незалежності України. Утворення українських політичних партій. Діяльність М. Грушевського в Галичині. Народження і поширення національного гімну "Ще не вмерла Україна".

Розділ 18. Українська культура в другій половині XIX ст.

Політика русифікації. Освіта і наука. Доля недільних шкіл в Наддніпрянській Україні. Діяльність у Галичині освітнього товариства «Просвіта». Відкриття нових вищих навчальних закладів. Відкриття кафедри історії України у Львівському університеті. Література. Творчість І. Франка, П. Грабовського, П. Мирного. Становлення національного театру. М. Кропивницький, М. Старицький, І. Карпенко-Карий (Тобілевич). Перша українська професійна трупа: М. Заньковецька, М. Садовський. Архітектура. Живопис. Музика. М. Лисенко.

Критерії оцінювання знань досягнень абітурієнтів

Рівень навчальних досягнень	Бали для абітурієнтів	Критерії оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів
I Початковий	1.	Абітурієнт має уявлення з визначеної проблеми, за допомогою викладача може розпізнати окремі поняття, що стосуються програмного матеріалу.
	2.	Абітурієнт намагається відтворити окремі поняття, за допомогою викладача, або володіє елементарними знаннями за програмою; обирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні "так - ні").
	3.	Абітурієнт відтворює окремі поняття; називає окремі факти; за допомогою викладача фрагментарно визначає їхні ознаки.
II Середній	4. *	Абітурієнт дає визначення окремих понять, називає та неповно характеризує історичні факти. Показує поверхові знання матеріалу, порушує послідовність історичних подій.
	5.	Абітурієнт самостійно дає визначення окремих понять, називає та неповно відтворює історичні факти. У викладенні матеріалу є прогалини, слабка аргументація, не виявлене вміння робити висновки
	6.	Абітурієнт самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал; наводить історичний матеріал безсистемно; намагається робити окремі висновки
III Достатній	7.	Абітурієнт самостійно і послідовно відтворює навчальний матеріал; розкриває суть понять; частково формулює висновки
	8.	Абітурієнт відповідає на поставлені запитання; дає порівняльну характеристику історичних подій; намагається виявляти причинно-наслідкові зв'язки
	9.	Абітурієнт вільно відповідає на поставлені запитання; самостійно викладає матеріал; чітко формулює висновки.
IV Високий	10.	Абітурієнт обґрунтовано відповідає на запитання; самостійно аналізує і розкриває суть історичних фактів. Узагальнює, систематизує, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; робить логічно побудовані та

		обґрунтовані висновки
	11.	Абітурієнт логічно, усвідомлено оперує навчальним матеріалом у межах навчальної програми; самостійно аналізує і розкриває ознаки і наслідки історичних подій; встановлює і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки; використовує історичні джерела при аргументації; робить логічно побудовані та обґрунтовані висновки.
	12.	Абітурієнт виявляє міцні та глибокі знання за програмою, може вести дискусію з конкретного питання з використанням історичних джерел, виявляє особисту позицію щодо історичних подій, вміє їх розв'язувати, самостійно користується різними джерелами інформації; робить логічно побудовані та аргументовані висновки посиленням на історичну література та інші джерела.

*Прохідний бал

Голова ПЦК соціально-гуманітарних дисциплін **В. М. Гитун**